

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu

דרשו ד' ועוזו

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

גליון 2802

יום חמישי ב' טבת תשפ"ד

דף היומי בבלי: ב"ק מב | עמוד היומי: ברכות לא: | דף הכולל: ב"מ לט:

דף היומי בהלכה: קפ"ו קפ"ז א' .

מוסר: אהבת חסד - 'ויש עוד דל אחד' עד 'ויש עוד ענין'.

קנין חכמה הלימוד השבועי: שער לשון הרע "אמרו רז"ל כנסת ישראל" עד "כתיב מות וחיים ביד הלשון"

הוא ריץ בנשימות טרופות, מבוסס בשלג, וכאשר
חש שעוד מעט יאזלו כוחותיו, נחת הפתק על
הקרקע. אפרים-פישל זינק עליו ואחז בו בחוזקה...

באותו רגע הדהדו במוחו דברי הרבי: "אתן לך דמי חנוכה"

מברדיצ'ב לא היו מוכנים 'להיכנע' למזג האוויר ולוותר על
השהייה במחיצת הצדיק בימי החנוכה. אלו היו האמיצים שנראו
בדרכים המושלגות, בדרכם אל הרבי. גם אפרים-פישל דבק
במסורת הנסיעה השנתית אל הרבי לקראת הנר הראשון של
חנוכה, ובלב נרגש יצא לברדיצ'ב.

הדלקת הנר הראשון נסתיימה. קהל החסידים היה שרוי
בהתרוממות רוח מאווירת הקדושה העילאית שאפפה את הצדיק.
רבי לוי-יצחק נכנס לחדרו, ועד מהרה התייצב בפתחו תור ארוך
של מבקשי ברכה ועצה. אפרים-פישל החליט גם הוא לבקש
את ברכת הרבי. בדחילו ורחימו התייצב אל מול הקודש. בטרם
פצה את פיו פנה אליו סגורם של ישראל בשאלה: "מה שלומך,
אפרים-פישל? ומה מצב הפרנסה?". אפרים-פישל פרץ בבכי.
לאחר שנרגע, שטח לפני הרבי את הנעשה, איך הפך מאדם אמיד
לעני ואביון בעקבות התנכלותו של הגוי אליו.

רבי לוי-יצחק שקע בשתיקה למשך דקות ספורות, כשעיניו
עצומות. לפתע כמו התנער ופנה אל אפרים-פישל ואמר: "סור
נא לבית המדרש. בעוד זמן קצר אפנה לעריכת השולחן. לאחר
הסעודה היכנס אליי שנית". תמה ומשתומם יצא אפרים-פישל
מחדרו של הרבי. מה צפוי הרבי לעשות בעת הסעודה? הרהר
במתח. אלא שהסעודה התנהלה כדרכה, בלי שום רמז או סימן
מצד הרבי לעניין המעסיק את אפרים-פישל. כשנסתיימה

דמי חנוכה (מעובד מתוך הספר 'סניגורן של ישראל')
אפרים-פישל ישב במשרדו בפנים נפולות. זה החודש השלישי
ברציפות בהם סכום המכירות היה חלש ביותר. מפעל העורות
שבבעלותו, שסיפק תוצרת איכותית לתושבי העיירה רוסלביצ'י
שבאוקראינה ולסביבותיה, נעשה גירעוני, בלי סיבה נראית לעין.
הלקוחות החלו להדיר את רגליהם מהמפעל. - אט אט התבררה
הסיבה. ולאדק, שכנו צר העין, שתמיד קינא בהצלחתו וניסה
להצר את צעדיו, פתח מפעל מתחרה בקצה השני של העיירה,
וכדי לפגוע בפרנסתו של היהודי, הוריד את מחיר העורות לרמה
שאי-אפשר להתחרות בה, והוא נוטל ממנו את לקוחותיו ואכן,
נראה היה שדרך רשעים צלחה. הקונים הנאמנים של אפרים-
פישל התפתו למחירים הזולים שהציע ולאדק, ועברו לקנות ממנו
את העורות.

אפרים-פישל התהלך במפעלו חסר מעש. אין הזמנות, אין
ייצור, אין פרנסה. הזמן חלף. אולם מיודענו שם את מבטחו
בקב"ה, והקדיש את השעות שהתפנו לו ללימוד התורה הקדושה.
בינתיים הגיע החורף. סערת שלגים עזה השתוללה בחוצות,
וזו הבריחה את התושבים אל בתיהם המחוממים. גם הדרכים
התרוקנו מנוסעים. המפעל של אפרים-פישל שבת לגמרי, ומצבו
הכלכלי הידרדר עד כדי עוני.

קרבו ובאו ימי החנוכה. חסידיו הנאמנים של רבי לוי-יצחק

והיטלטלה אנה ואנה. הפתק נשטט מידו של אפרים-פישל, והחל להתעופף אל המרחבים המושלגים. "עצור!", הזדעק אפרים פישל בקול לא-לו. העגלון בלם במהירות, ואפרים-פישל זינק מן העגלה אחוז תזזית והחל לרדוף אחרי הפתק. זה הוסיף להתעופף ברוח העזה ולחמוק מידי. עד מהרה מצא עצמו החסיד במרדף אחרי הפתק הסורר, שנישא על כנפי הרוח. הוא רץ בנשימות טרופות, מבוסס בשלג, וכאשר חש שעוד מעט יאזלו כוחותיו, נחת הפתק על הקרקע. אפרים-פישל זינק עליו ואחז בו בחוזקה "לוי יצחק בן שרה-סאשע -" זה מה שנכתב בפתק... שוב ושוב קרא אפרים-פישל את הכתוב, ואכזבה מרה מילאה את ליבו. "זה הסוד?" חשב בליבו. "זה הפתק שאמור להציל אותי מהעוני והמחסור?". בקושי אסף את כוחותיו כדי לקום מרובו ולעמוד על רגליו, כשלפתע נתקלו רגליו בחפץ קשה, והוא כמעט נפל. הביט לעבר המכשול, וגילה, כי לפניו קצה של תיבה הטמונה בקרקע. בתוך רגעים מספר הייתה התיבה בידי. כשפתח אותה נרתע בתדהמה - התיבה הייתה מלאה מטבעות זהב נוצצים. באותו רגע הדהדו במוחו דברי הרבי: "אתן לך דמי חנוכה".

(ליקוטי שמואל)

הסעודה, והרבי שב לחדרו, נכנס אפרים-פישל אחריו. "אתן לך דמי חנוכה", אמר הצדיק. הוא נטל את קולמוסו ורשם כמה מילים על פתק קטן, קיפל אותו ונתנו בידו של אפרים-פישל. "מחר, בצאתך מהעיר, פתח את הפתק וקרא את תוכנו. אך עליך להיזהר שהפתק לא יאבד לך, שכן אם חלילה יאבד - תישא אתה בתוצאות". בטרם יצא מן החדר שב הרבי על אזהרתו. אפרים-פישל הנהן בהבנה, אף שבתוך-תוכו לא הבין כלל את פשר הדברים.

השעות הקרובות עברו עליו בדריכות רבה. הוא לא עלה על יצועו, אלא הגה בתורה, כשהפתק טמון בכף ידו. בבוקר מיהר להתפלל ולחפש עגלון שיסיע אותו אל מחוץ לעיר. סוף-סוף התיישב בעגלה, ומרגע לרגע גאתה ההתרגשות שבלבו. עוד מעט יצא מן העיר, ואז יפתח את הפתק... סערת הקור העזה האטה מאוד את צעידת הסוסים, שנאבקו בקושי בשלג הגבוה וברוח שצלפה על פניהם. כשיצאו סוף-סוף מן העיר, ניגש אפרים-פישל לקיום מצוות הרבי.

הוא פתח את הפתק המקופל, ובדיוק כשניסה ליישר אותו אל מול עיניו - נתקלו גלגלי העגלה במהמורה, והיא נחבטה

תזכורת לנבחני דרשו

מבחני דרשו בכולל יתקיימו ביום שישי ג' בטבת זביום שני ו' בטבת

מבחן דף היומי קנין תורה מס' 48:

הדף היומי (שישי בלבד): בבא קמא יג. - מב:

קנין משניות (שישי בלבד): כלים ט"ז ה' - י"ז ט"ו

מבחן קנין חכמה מס' 48:

ספר אורחות צדיקים: שער השתיקה "ובעבור שהלשון קלה"

עד שער לשון הרע "אמרו רז"ל כנסת ישראל"

מבחני הדף היומי בהלכה מס' 22:

משנה ברורה: סימן קע"ח עד סימן קפ"ו

מוסר: אהבת חסד: חלק ג' פרק א' "איתא בגמרא" עד פרק ז' "ויש עוד דל אחד"

מבחני דף הכולל מס' 37:

הדף היומי (חמישי בלבד): בבא מציעא כב. - מא:

מבחני הבורת ש"ס מס' 15:

מסכת בבא מציעא כו. - לה:

מבחני דף היומי ירושלמי מס' 14 (שישי בלבד):

שביעית מ. - ס"ט: (בדפוס וילנא שביעית טו. "מוכר לעכו"ם בארץ" - כד: "סירוגין סירוגין")

מבחן העמוד היומי מס' 2:

ברכות יז. - לא:

“רשב”י! אין כמוך! שמעת את תפילתי והבאת עד לכאן את חברת החשמל, כדי להחיש לי ישועה!”...

“רשב”י! אין כמוך! שמעת את תפילתי והבאת עד לכאן את חברת החשמל, כדי להחיש לי ישועה!”...

הזהה. ביאור הברכה הוא על פי אותו יסוד: במסירות נפשם של החשמונאים בימים ההם, הם יצרו מציאות, שבזמן הזה אפשר להשיג ישועות במאמצים קטנים יותר.

סיפר לי ידידי רבי צבי נקר סיפור נפלא:

יהודי, מנהל מחוז ב"חברת החשמל", תפקיד בכיר מאד, הרגיש לחץ גדול באחת מעיניו, עד כדי כך שאיבד את הראייה בעין הזאת. הוא פנה בבהלה לרופא, שאמר לו: זו לא בעיה בעין, זו בעיה במוח! משהו שם לוחץ על העין. תתפלל לה' שזה לא יעבור לך לעין השנייה.

הוא היה מנהל מוצלח, בשיא כוחו, חולש על עשרות עובדים, הלך לכל הרופאים המומחים, והם חרצו את דינו: "אין מה לעשות! תתפלל שבעין אחת כן תוכל לראות". האיש היה שבור ורצוף. במשרדו עבדה עובדת דתיה. כשראתה את הייאוש שעל פניו, ניגשה אליו ואמרה לו: "יש עוד דבר אחד שלא ניסית! הרי מתוכנן בשבוע הבא טיול לכמה ימים לצפון לכל העובדים. תכניס לתוך הלו"ז של הטיול את מירון, ונתפלל כולנו - כל העובדים - על קבר הרשב"י לרפואתך".

הם אכן הגיעו למירון. יורדים כמאה איש, משני אוטובוסים, כולם עם חולצות של חברת חשמל. הגברים שמים כיפות קרטון, הנשים סוג של מפיונים, ונכנסים לקבר הרשב"י, התחילו להגיד תהילים, מי יותר ומי פחות. היה ביניהם יהודי ספרדי, שקצת ידע מסורת, והוא עשה "מי שברך" לרפואת המנהל, וכל הציבור ענה אמן בקול רם.

והנה הם רואים, שליד הציפון עמד יהודי, חסיד ברסלב, ומתפלל. היה לו חוב אלף ושלוש מאות שקלים לחברת החשמל ולא היה לו כסף לשלם. חברת חשמל שלחה לו "התראה אחרונה לפני ניתוק", והוא בא להתפלל על קברו של הרשב"י שיהיה לו מאיפה לשלם.

ולפתע הוא רואה קבוצה גדולה של אנשים, כולם לבושים בחולצה של חברת החשמל... הוא פנה לאחד מהם ושאל: מי כאן האחראי? והראו לו את האחראי - מנהל המחוז.

החסיד ניגש אליו ואמר: "יש לי לשלם חשבון חשמל על סך אלף ושלוש מאות שקלים. אין לי מאיפה לשלם ואני עומד לפני ניתוק"...

“בלעדי אלקים יענה את שלום פרעה” (מא, טז)

יוסף עומד בפני פרעה, הכופר הגדול, שמכריז על עצמו שהוא אלוהים, ואומר (יחזקאל כט, ג): “לִי יֵאָרֵי וְאֲנִי עֹשֵׂתִינִי”, ובמקום לְרָצוֹת אוֹתוֹ, ולהשמיע לאוזניו דברים שהוא אוהב לשמוע, הוא חוזר שוב ושוב ומזכיר לו שם שמים: “אֱלֹקִים יַעֲנֶה אֶת שְׁלוֹם פְּרַעֲהַ” (טז), “אֶת אֲשֶׁר הָאֱלֹקִים עֲשָׂה הַגִּיד לְפְרַעֲהַ” (כה), “הוא הִדְבֵּר אֲשֶׁר דִּבְרָתִי אֶל פְּרַעֲהַ אֲשֶׁר הָאֱלֹקִים עֲשָׂה הָרָאָה אֶת פְּרַעֲהַ” (כח), “כִּי נִכּוֹן הַדְּבָר מֵעַם הָאֱלֹקִים וּמִמָּהֶרָה הָאֱלֹקִים לַעֲשׂוֹתוֹ” (לב) מאין לו ליוסף העוז ותעצמות הנפש להזכיר לפרעה שוב ושוב את שמו של הקב"ה בשעה שפרעה כופר בו מכל וכל?

התשובה: זה החינוך שיוסף קיבל בבית אביו! ביתו של יעקב אבינו היה ספוג באמונה. אמונה איתנה שהסבא, אברהם אבינו, מסר את הנפש עבורה. אברהם אבינו לא נרתע מלהפיץ את האמונה גם בדור כזה שכולם עבדו עבודה זרה. לא הרתיע אותו לעמוד בעבר אחד של העולם, כשכל העולם עומד מעברו השני. הוא היה מוכן לקפוץ לתוך כבשן האש למען אמונה זו. החינוך הזה חלחל עמוק גם לדורות הבאים.

והנה ידוע, שבדברים כאלו שהאבות מסרו את הנפש בעבורם - לילדיהם הדבר הולך יותר בקלות! האבות יצרו, במסירות נפשם, את התשתית והיכלת להמשיך את דרכם בפחות מאמצים. משום כך ליוסף היה קל יותר להזכיר שם שמים, גם בפני פרעה, משום שאבותיו מסרו את נפשם על אמונה זו.

יעקב אבינו למד תורה בהתמדה עצומה אצל אביו יצחק וסבו אברהם, עד גיל ששים ושלוש. הוא היה המתמיד של הדור. מגיל ששים ושלוש, במשך ארבע-עשרה שנה, למד בעמל וביגיעה את תורת שם ועבר, מבלי לישון בלילה. את כל התורה הזאת יעקב לימד את יוסף, וכמו שהביא רש"י על הפסוק (לז, ג) “כי בן זקונים הוא לו” - “בר חכים הוא ליה, כל מה שלמד משם ועבר מסר לו” נשאלת השאלה: יוסף עזב את בית אביו בגיל שבע-עשרה. איך יעקב הצליח ללמדו את כל תורת שם ועבר, שלו בעצמו לקח ללמוד אותה ארבע-עשרה שנה, ביום ובלילה?

התשובה כנ"ל: על מה שהאב מסר את הנפש, התעקש והתאמץ - אצל הבן זה הולך יותר בקלות! לכן יוסף יכול היה ללמוד את תורת שם ועבר בפחות שנים.

פרשת מקץ נקראת בדרך כלל בחנוכה. בברכת הדלקת הנרות אנחנו מברכים: “שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם בזמן

והחסיד? החל לקפוץ ליד הקבר: "רשב"י! אין כמוך! שמעת את תפילתי והבאת עד לכאן את חברת החשמל כדי להחיש לי ישועה..."

והמנהל? התלהב מהתפילה של החסיד, ואמר לעצמו: למה שאני גם לא אתפלל? והוא פרץ בבכי: "רשב"י! תחיש ישועה לעיני!" פעם ראשונה בחייו שהתפלל כמו שצריך...

מה נאמר ומה נדבר? מאותו יום הוא החל להרגיש הטבה בלחץ על העין, וכעבור כמה ימים הראייה חזרה לאיתנה.

כשאדם שובר את הטבע, אפילו במשהו קטן, והוא משתדל ללכת נגד ההרגלים הקבועים שלו - זה מביא לו את הישועה! אם אבות אבותינו היו צריכים לעשות מעשים עליונים, עד כדי מסירות נפש ממש, מאתנו לא דורשים זאת. לנו הכל יותר קל. מאתנו נדרש לעשות צעד קטן, לשבור את הטבע במשהו, וכבר לזכות לישועות גדולות.

(רבי גואל אלקריף שליט"א - שש באמרתך)

"ומה אתה רוצה?" שאל המנהל.
"אני רוצה שתעזור לי למחוק את החוב."

"לא הבנתי", תמה המנהל. "הרי השתמשת בחשמל ועליך לשלם עליו! אם אין לך כסף - אל תשתמש בחשמל!"
"את כל זה אני יודע. ניגשתי אליך כדי שתעזור לי, אולי בכל זאת תמצא איזושהי דרך שלא יגבו ממני..."

"איזה דרך אתה מבקש שאמצא? מילא אם היו לוקחים ממך שלא כדין, או לוקחים לך ריבית, אני מבין. אבל מדובר הרי על מה שהשתמשת. על מה שהשתמשת עליך לשלם..."

החסיד פנה ללכת, אלא שאז המנהל משום מה התעורר. המקום הקדוש ככל הנראה פעל עליו ועורר את רגשותיו. תקף אותו רצון לעזור ליהודי המסכן הזה...

הוא פנה לחסיד ואמר לו: "אתה יודע מה? תביא לי את החשבון שלך..." המנהל התקשר לחברת חשמל ושילם את החשבון עם כרטיס האשראי שלו.

פתאום דפיקות בדלת. בפתח עמד השליח וחבילה בידו. ליבו של רבי יוסף-אשר רטט מהתרגשות כאשר פתח את החבילה וראה את קופסת השמן שהגיעה אליו כמו מן השמיים...

מסירות נפש ורצון עז להדלקת נר חנוכה, גם בשעות קשות

טרדה את מנוחתו.

מאמצים עילאיים עשה בניסיון להשיג את השמן. הוא היה מוכן לשלם תמורתו כל סכום שיהיה, אך לשווא. רבי יוסף-אשר התנחם בעובדה כי נותר בידו בקבוקון של שמן זית מהשנה הקודמת, אבל הוא הספיק לנר אחד, של הלילה הראשון בלבד.

הדאגה כיצד ינהג בימים הבאים של החג העכירה את רוחו. הייתכן שמפני מצוקת השעה ייאלץ לוותר על מנהגו? הוא ניסה לחזק את עצמו במחשבה בכיוון השני: "עליי להודות להשם יתברך שזיכני גם בצוק העיתים הנורא הזה להדליק בשמן זית לפחות בערב הראשון של חנוכה. הלוא דבר הוא!".

באותם ימים שהה באחת העיירות בהונגריה תלמידו הנאמן, ר' זלמן ניימן. הוא הכיר היטב את רבו וזכר עד כמה היה מהדר במצוות, וכיצד ניגש בחרדת קודש להדליק את נרות השמן בחנוכה.

ניימן היה מודע למחסור החמור בשמן זית. כיצד יצליח מורי ורבי להשיג שמן זית להדלקת נרות החנוכה? טרדה גם אותו המחשבה. הוא העלה בעיני רוחו את שמחתו של רבו אם יזכה לקבל שמן זית מהודר, והחליט לנסות את כוחו.

בדרך נס הצליח להשיג יום לפני החג קופסת שמן זית מהודר, שיספיק לכל ימי החג. את ההצלחה תלה לגמרי בזכותו של רבו. כעת עמד לפני האתגר המרכזי והקשה ביותר - כיצד להעביר את

נר ראשון של חנוכה. בידיים רועדות נטל רבי יוסף-אשר פולק את בקבוקון השמן היחיד ששמר בעליית הגג בביתו, ושפך את תכולתו לתוך הכוסית השקופה. נראה שזה יהיה הערב היחיד שבו יוכל להדליק נרות חנוכה בהידור.

רבי יוסף-אשר היה רבה של העיר ורפלט, בצפון מזרחה של הונגריה. אישיותו המיוחדת משכה אליו בחורים שחשקו בתורה. הישיבה שבראשה עמד מנתה כמאה תלמידים. אהבתו ומסירותו לתלמידיו היו מן המפורסמות. הוא החדיר בהם במסירות גדולה תורה ויראת שמיים, וגם היה להם לאב דואג והשתדל לעקוב אחר צורכיהם החומריים והרוחניים.

באותה מידת אהבה גמלו התלמידים לרבם. הם העריכו מאוד את רבם הנערץ, והשתדלו להיטיב עימו על כל מה שעשה למענם מאז עמד על דעתו הקפיד רבי יוסף-אשר להדר בקיום מצוות נרות החנוכה, ולהדליק את הנרות בשמן זית בלבד. ואולם באותם ימים התקדרו שמי אירופה. קהילות שלמות נעקרו מבתיהן ושולחו למשרפות, וגלי החורבן שטפו במהירות מדינה אחר מדינה.

כבר בראשיתה של שנת תש"ד היה רבי יוסף-אשר מוטרד מהשאלה מנין ישיג שמן זית לחנוכה. בשל המלחמה שרר מחסור חמור במוצרי יסוד בסיסיים, ושמן זית לא היה אפשר להשיג כלל. המחשבה כי תימנע ממנו האפשרות לקיים את המצווה בהידור,

השמן לרבו.

בדרכים אורבות הסכנות בכל פינה, ובכלל, על היהודים נאסר לנוע ממקום למקום. והשעה כבר דוחקת ומחר בערב מדליקים את נרות החנוכה!

ניימן לא הרים ידיים, ובדרך פלאית מצא שליח שיצא לאזור ורפלט. תמורת סכום הגון נעתר הלה לעצור בביתו של רבי יוסף-אשר, ולמסור לידו את החבילה.

רק דבר אחד העיב את שמחתו של ניימן על מציאת השמן וההצלחה בשיגורו לוורפלט: הוא ידע כי השמן יגיע לרבו רק בערב השני של החג. אבל הוא התנחם בכך שלפחות מהערב השני והלאה יוכל רבו לקיים את המצווה בהידור.

ליל נר ראשון של חנוכה. רבי יוסף-אשר ניגש ברטט אל החנוכיה והשמש בידו. בהתרגשות ובדבקות בירך את שלוש הברכות. כשאמר "שעשה ניסים לאבותינו", עברה בראשו המחשבה כי העובדה שלפחות בלילה הראשון מתאפשר לו להדליק בשמן זית - היא נס.

הבוקר עלה, וככל שהתקרב הערב גבר כאב ליבו של רבי יוסף-אשר על שלא יוכל לקיים את המצווה בהידור, כמנהגו, גם בערבי החג האחרים. ופתאום דפיקות בדלת. בפתח עמד השליח וחבילה בידו. ליבו של רבי יוסף-אשר רטט מהתרגשות כאשר פתח את החבילה וראה את קופסת השמן שהגיעה אליו כמו מן השמיים. שמחתו הרקיעה שחקים והבית כולו צהל.

בזריזות ניגש להדלקת הנרות. הפעם אמר את ברכת "שעשה ניסים לאבותינו" ברגשות הודיה כפולים, על שזכה לקיים את הדלקת הנרות בהידור גם בימים טרופים אלה, ימי זעם וחורבן. רבי יוסף-אשר שר בהתלהבות ובדבקות את זמירות החנוכה ופיו מלא מילות שבח והודיה לה' יתברך.

למרבה הצער, כמה חודשים אחר-כך, בכ"ז באייר תש"ד, עלתה נשמתו של יוסף-אשר הי"ד בסערה השמימיה, במחנה הריכוז אושוויץ-בירקנאו. תלמידו, ר' זלמן ניימן, ניצל מהתופת והתגורר בציריך שבשווייץ.

(שיחת השבוע, הובא ב'אור לישירים')

מדוע יוסף לא שלח לאביו אגרת, המבשרת שהוא חי?

מדוע פרעה שינה את שמו של יוסף ל'צִפְנַת פִּעֲנַח'? | רעיונות לשולחן שבת, מאת הרב חגי ולוסקי

"וְיוֹסֵף בֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה בְּעָמְדוֹ לִפְנֵי פְרֹעֶה מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיֵּצֵא יוֹסֵף מִלִּפְנֵי פְרֹעֶה וַיַּעֲבֹר בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם" (מא, מו)

מדוע יוסף לא שלח לאביו אגרת, המבשרת שהוא חי?

הרמב"ן מעצים את הקושיה ומוסיף, שגם אם הדרך ממצרים לארץ ישראל היתה נמשכת שנה, היה ראוי שיעשה זאת, בודאי כשהדרך ממצרים נמשכת רק ששה ימים, בודאי שתמוה מדוע לא עשה כן. ומשיב שיוסף רצה שיתגשמו החלומות שחלם והבין שלא יוכלו להתקיים בארץ כנען. הוא העריך שמחמת הרעב, גם אביו ואחיו יגיעו למצרים, וכך יתקיימו כל חלומותיו.

דעת זקנים מבעלי התוספות מתרץ, שכשהיה יוסף עבד וכן כשהיה בבית הסוהר לא רצה להגיד לאביו כדי שלא לצערו. משמלך סבר שלא יאמין לו אביו, כשם שהתקשה להאמין לבניו כשבישרו לו, כפי שכתוב 'וַיִּפֹּג לְבָבוֹ כִּי לֹא הֶאֱמִין לָהֶם' (לקמן מה, כו). כמו כן, יוסף חשש שאם ישמעו אחיו, הם יבהלו ויברחו מפחד, שמה יהרוג אותם ובכך עלול היה לגרום צער לאביו.

הרב שטיינמן זצוק"ל (שהיום היארצייט שלו) מבאר שהאחים הטילו חרם ביניהם וגם שיתפו את הקב"ה שלא לגלות. אחי יוסף השביעו גם אותו, ולכן נמנע מלגלות לאביו שנמכר למצרים, על אף שהיה אנוס בשבועה.

"וַיִּקְרָא פְרֹעֶה שֵׁם יוֹסֵף צִפְנַת פִּעֲנַח וַיִּתֵּן לוֹ אֶת אֲסֶנֶת בַּת פּוּטִי פְרַע כַּהֵן אֵן לְאִשָּׁה וַיֵּצֵא יוֹסֵף עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם" (מא, מה)
מדוע פרעה שינה את שמו של יוסף ל'צִפְנַת פִּעֲנַח'?

רשב"ם מתרץ שזהו שם בלשון מצרית. כך היה דרכם, לקרוא לאדם בשם ראוי, כשממנים אותו לתפקיד נכבד, כדוגמת 'וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשִׁיעַ בֶּן נּוֹן יְהוֹשֻׁעַ' (במדבר יג, טז) שינה את שמו כשמינה אותו לתפקיד.

בכור שור מסביר שכך דרך המלכים, לשנות את שמות עבדיהם, הואיל והיה לו קשה הלשון העברי. כפי שעשה נבוכדנצר ששינה את שמו של דניאל ושל חנניה, מישאל ועזריה. תולדות יצחק מבאר שעשה זאת כדי שיוסף יוכל לשאת את אסנת, שהיתה מצרית, מאומה אחרת. שינוי השם של יוסף, שהיה מאומה אחרת, היה מעין המרת הדת מבחינתם, ללא זה לא יכול היה לשאת אותה לאשה.

רבי חיים קניבסקי מבאר שהיה זה מהלך משמים ששינה את שמו, כדי שאחיו לא ירגישו שהוא יוסף, שכן אילו שמו היה נשאר יוסף, כשהיו האחים שומעים זאת, יתכן שהיו מעלים על דעתם

בתחתיתו, כדי שלא ירגישו בכסף עד הגעתם לביתם. אם היה שם לכולם את כספם בפי האמתחת, היו כולם רואים את הכסף מיד כשהיו פותחים את שקם כדי להאכיל את חמוריהם והיו מיד שבים למצרים, בניגוד לרצון יוסף, בהערכה שבעבור כסף של אחד לא ישובו למצרים.

רא"ש מסביר שלוי, שהיה 'הָאֶחָד' האכיל גם את חמורו של שמעון, שנשאר במאסר, נוסף על חמורו שלו, וכך הגיע מהר יותר משאר האחים לתחתית השק, ומצא שם את כספו.

רבי חיים פלטיאל: לוי נשא על חמורו את המספוא לכל החמורים, ועל כן רק הוא פתח את שקו, להאכיל את החמורים של כולם. האחרים פתחו את שקיהם רק כשהגיעו לאביהם, כפי שכתוב 'וַיְהִי הֵם מְרִיקִים שְׂקֵיהֶם'.

(מתוך ספרי 'תורתך שאלתי' - לימוד פרשיות התורה בדרך שאלות ותשובות, שנכתבו ע"י הרב חגי ולוסקי. להערות, מייל office@shaalti.co.il)

"וַיִּפְתַּח הָאֶחָד אֶת שְׂקוֹ לְתֵת מִסְפּוֹא לְחַמּוֹ בְּמִלּוֹן וַיֵּרָא אֶת כֶּסֶפוֹ וְהָיָה הוּא בְּפִי אֲמַתְחָתוֹ" (מב, כז)
מדוע רק אחד ראה כספו בהיותם בדרך, ואילו האחרים רק כשהגיעו?

מדרש שכל טוב: "איך לוי פותח לתת מאכל לבהמתו והשאר לא פתחו? אלא מלמד שלהשאר היו שקים קטנים במספוא על המשאוי כשדרשנו, ולוי אקראי בעלמא הושם אותו שק של מספוא בפי האמתחת".

רד"ק מתרץ שיוסף הורה לשים בשק של אחד מהם את כספו בפי אמתחתו, ואילו לאחרים לשים באמצע האמתחת או

פעם אמר החפץ חיים לרבי משה לנדינסקי, "בא נלך עם עוד כמה רבנים, ונצא להילחם ברוסיה!"

כשמראים לקב"ה שכואב לי כבוד שמים - הקב"ה גם עושה ניסים!!

היא שכרה של תורה!.. אמר לה: אלמלי אני נשרפתי לבדי היה הדבר קשה לי, עכשיו שאני נשרף וספר תורה עמי - מי שמבקש עלבונה של ספר תורה הוא יבקש עלבוני.

אמרו לו תלמידי, רבי! מה אתה רואה?.. ומי אמר להם שהוא ראה משהו?.. תוספות שואלים את זה, ומסבירים, שהיה נראה בעיניהם שהיה לו לראות שום דבר תימה, או מלאכים או דבר אחר. - הם הבינו שבמעשה כזה צריך להיות חזיונות אלוקיות רבי הוד... אי נמי - בשביל שהיו שומעים קול האותיות הפורחות ולא היו יודעים מהו.

אמר להם גוילין נשרפין ואותיות פורחות באויר וכו'.
מה פירוש השמועה?..

רבי יוסי בן קיסמא - אמר - אני אומר לך דברים של טעם... זה גדול הדור, הוא יודע את המצב לאשורו ואומר לך דברים של טעם. ואתה אומר לו מן השמים ירחמו?! איזו תשובה זו?..

והדברים הם להאמור: אם אנחנו רואים כזו גזירה שקמה מלכות שהמליכה מן השמים והחריבה את ביתו ושרפה את היכלו והרגה את חסידיו ואבדה את טוביו וכו' אז מה עושים? יושבים ורואים כבלע את הקודש, ומחבקים ידיים?!... מוסרים נפש!! ואז הגזירה מתבטלת.

וכך גם מסופר בספר 'בשבילי ראדין' (שכתב הנין של רבי משה לנדינסקי - ראש ישיבת ראדין) שפעם אמר החפץ חיים

הגה"צ רבי חזקיהו יוסף משקובסקי שליט"א

הגמרא מספרת (עבודה זרה יח, א) על רבי חנינא בן תרדיון, שבזמן מלכות רומי שאסרו ללמוד תורה הוא היה יושב ועוסק בתורה ומקהיל קהילות ברבים.

תנו רבנן: כשחלה רבי יוסי בן קיסמא הלך רבי חנינא בן תרדיון לבקרו, אמר לו - חנינא אחי, אי אתה יודע שאומה זו מן השמים המליכה?! שהחריבה את ביתו, ושרפה את היכלו, והרגה את חסידיו ואבדה את טוביו, ועדיין היא קיימת!!! ואני שמעתי עליך שאתה יושב ועוסק בתורה, ומקהיל קהילות ברבים, וספר מונח לך בחיקך?!... אמר לו - מן השמים ירחמו. אמר לו - אני אומר לך דברים של טעם ואתה אומר לי מן השמים ירחמו?!... תמה אני אם לא ישרפו אותך ואת ספר תורה באש...

אח"כ עברו לנושא אחר, אמר לו רבי מה אני לחיי העולם הבא וכו'. אמרו - לא היו ימים מועטים עד שנפטר רבי יוסי בן קיסמא והלכו כל גדולי רומי לקברו, והספידוהו הספד גדול. ובחזרתן מצאוהו לרבי חנינא בן תרדיון שהיה יושב ועוסק בתורה ומקהיל קהילות ברבים וס"ת מונח לו בחיקו... הביאוהו וכרכוהו בספר תורה והקיפוהו בחבילי זמורות והציתו בהן את האור והביאו ספוגין של צמר ושראום במים והניחום על לבו כדי שלא תצא נשמתו מהרה.

אמרה לו בתו: אבא, אראך בכך?!... מסביר רש"י, כלומר, זו

הפגנות ומלחמות למען קדושת השבת, ומה יש שם היום?... שיכון סאטמר... הם נלחמו על זה!

לפני שבוע - הייתי בישיבת 'היכל יצחק' של הג"ר ישראל לנדא בקרית יובל - יש להם בנין פאר עבור הישיבה, שהם שוכרים אותו. והוא סיפר לי שפעם זה היה בית ספר של ההסתדרות, והם היו מחללים שבתות וימים טובים - בקול וברעש. נורא ואיום... והוא מספר לי, שת"ח אחד סיפר לו, שאבא שלו היה רב בשכונה שם, וכל שבת שהם היו מחללים הוא היה יושב ומתחנן בספר תהילים... זה מה שהיה באפשרותו לעשות. והנה, התהילים שלו הפכו את המקום לישיבה!!! ההסתדרות מכרה את זה כבר מזמן למשקיעים שרצו לבנות שם דירות ועד עכשיו עוד לא אישרו להם, ובינתיים כבר הרבה שנים יש שם ישיבה שלומדים תורה. תהילים... יהודי הולך עם מסירות נפש ללחום לשם ללחום, כבוד שמים איכפת לו!

ג'סי הג"ר אברהם צבי טויב סיפר לי, שלאחר אחת ההפגנות בפתח תקוה, שאל אותו מרן הרב שך זצ"ל, לקחו מישהו לבית סוהר?... אמר לו - לא, אם כך - הפטיר הרב שך - לא ייצא מזה שום דבר...

מסירות נפש... אבל רק כשיש הכרעה של גדולים. לא להחליט לבד...

עכ"פ הדרך לנצח את השטן זה רק עם מסירות נפש. לחשמונאים כאב רק כבוד שמים הם ידעו שמפה הגזירה תתבטל רבי חנינא בן תרדיון, מה הוא ראה?... גילין נשרפין ואותיות פורחות. הגוף שלו אמנם נשרף, אבל אותיות של תורה - הם פורחות... הם לא נשרפות. א"כ הגזירה תתבטל. ובאמת הגזירה התבטלה.

הכח שלנו זה מסירות נפש. כל אלו שידוע שהצליחו מעל ומעבר - זה עם מסירות נפש. ומסירות נפש לא הכוונה תמיד דוקא למות... כל דבר לפי הצורך והענין, גם אחד שרוצה ללמוד ואין לו חשק, כי עליך הורגנו כל היום... אף על פי כן הוא ממשיך ללמוד, גם בלי חשק - - -

המשגיח הגה"צ רבי דן סגל שליט"א מביא בספרו, שאחד שאל את הרב מבריסק, מה אעשה, אין לי חשק ללמוד... הוא חשב שהרב יעוררו בלימוד התורה, אולי ללמוד נפש החיים שער ד', או 'מעלות התורה'... אך הרב מבריסק אמר לו, אם אין לך חשק - תלמד בלי חשק!!

יהודי יודע כי בשביל להצליח ולהתרומם צריך ללמוד בכל מצב.

(אורחות חיים שיחת המשגיח הגה"צ רבי חזקיהו יוסף משקובסקי שליט"א)

לרבי משה לנדינסקי, בא נלך עם עוד כמה רבנים ונצא להילחם ברוסיה! אמר רבי משה - שהבין כי החפץ חיים מתכוון ברצינות גמורה למה שהוא מוציא מפיו, והבין גם את הסכנה הגדולה שבדבר - רבי! אם יתנו לנו להיכנס לרוסיה יש סיכוי שגם ננצח, אבל יהרגו אותנו כבר לפני שנכנס לשם...

והח"ח הקפיד. נראה לך שאני לא מבין את זה?... נכון. יהרגו אותנו, אבל ככה תתבטל הגזירה ונזכה להציל שלש מיליון מאחינו בני ישראל הנמצאים ברוסיה. זו הדרך להילחם בשעת גזירת שמד.

איך נלחמים עם השטן?... ידוע שבפורים הגזירה הייתה על הגוף.

"להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים". ודרך ההצלה הייתה - "דברי הצומות וזעקתם". ואילו בחנוכה, שהגזירה הייתה על ה'נשמה היהודית', (שהרי המתיוונים חיו בטוב), דרך ההצלה הייתה מלחמה ממש. ולכאורה זה הפוך ממה שצריך להיות...

אמנם יסוד יסוד לנו החפץ חיים: (כך כותב בשמו רבי אלחנן וסרמן בספר 'עקבתא דמשיחא', בקונטרס 'אומר אני מעשי למלך') כל מלחמה רוחנית - זו מלחמה של השטן בעצמו. והשטן עצמו לא נבהל מכלום חוץ ממסירות נפש. כשהוא רואה שיהודי מוסר נפש - יודע הוא כי פה מתחילה נפילתו... מזה השטן נבהל... [יעקב כבר לימוד אותו שאם הוא נלחם איתו הוא נופל - כי אם ברכתני...] כשיהודי מוסר נפש השטן נבהל ונרתע לאחור.

אומר הח"ח, אם אני רוצה לבטל את רוסיה הגדולה עם כל המעצמה האדירה שלה, מהי הדרך?... למסור נפש! אני יודע שיהרגו אותי, אבל זו הדרך שתביא לניצחון ולביטול הגזירה. (כמובן שזה רק ע"פ הכרעה של מרן החפץ חיים...)

כשהאחים - החשמונאים הלכו להילחם עם יון - הם לא ידעו שלבסוף הם ינצחו. הם הלכו על דעת כן שיהרגו אותם. אבל זה לא היה איכפת להם... אני מוסר נפש למען כבוד שמים.

ישנו סיפור מבהיל... שאלו פעם את מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, כשנלחמו על כבוד השבת בפתח תקוה והיו הפגנות בראשות הגאון ר' ברוך שמעון סלומון זצ"ל ונלחמו בגופם ממש וספגו שם מכות, שאלו את הרב אלישיב מה התועלת בכל ההפגנות הללו? הרי בין כה וכה אף אחד לא ישמע להם... אמר הרב אלישיב; כשהולכים להילחם על כבוד שמים - זה לא בשביל לנצח, אלא בשביל עצם המלחמה! להראות לקב"ה שכואב לי כבוד שמים. אחרי זה הקב"ה גם עושה ניסים... ידוע - שאותו קולנוע שנלחמו נגדו - לבסוף נסגר לגמרי. גם בירושלים היה קולנוע ליד ביתו של מרן הגרי"ז מבריסק - שהיה פתוח בשבת רח"ל והיו הרבה

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

אמרה האשה לרב: "אני מלאה חרדה. חלמתי בלילה שבני נעשה משוגע!". אמר לה הרב: "אל דאגה, החלום הזה הוא רמז לכך שבנך יהיה עשיר!"

פרעה אומר: בשבילי היה החלום. העם המצרי אומר: בשבילנו היה החלום. הקב"ה שוחק ואומר: כל החלום היה כדי להעלות את יוסף מהבור!

נוסיף על כך סיפור נוסף, הקשור לשגעוונותיהם ושגיונותיהם של העשירים, וכך נגיע להקשר לפרשתנו. בתקופתו של ה"נודע ביהודה" היו שני גבירים שחיו בסמיכות, זה בעברו האחד של הרחוב וזה בצדו השני. וילה מול וילה. פעם עבר שם יהודי שהיה מנגן בכינור לפרנסתו. התיישב ברחוב בין שני הבתים, וניגן ניגונים ערבים. בין הגבירים התעורר וכוח חשוב מאוד, לכבוד מי ניגן המנגן. מחוסרי המעש העלו טיעונים כבדי משקל, זה בכה וזה בכה, אך כמובן שלא הגיעו להכרעה. כל אחד טען שהוא עשיר יותר ומכובד יותר. לבסוף החליטו להתערב על סכום גבוה. ומי יכריע? רב העיר, ה"נודע ביהודה". באותם ימים, חלק נכבד מפרנסתו של הרב היה מבוסס על 'טיפים' עבור דיני תורה שערך. בעלי הדין היו משלמים כל אחד 'פסק געלט', דמי פסק, שווה בשווה. ובכן, הלכו שני הגבירים אל הרב, שילשו בידו סכום נכבד, ושטחו את טענותיהם לפניו. אמר להם ה"נודע ביהודה": "דעו לכם, אותו יהודי לא ניגן לכבוד אף אחד מכם. הוא ניגן לכבודי, שיהיה לי ממה לקנות צרכי שבת..."

כך גם בחלומי של פרעה. מי שיוצא נשכר בסופו של דבר הוא יוסף. הוא פותר את החלום, ומציע: "ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם וישיתוהו על ארץ מצרים".

פרעה אומר: בשבילי היה החלום. העם המצרי אומר: בשבילנו היה החלום. הקב"ה שוחק ואומר, כל החלום ושברו, הכל היה כדי להעלות את יוסף מהבור, להביא את יעקב ובניו למצרים, וכך הלאה, הכל על פי התכנית הסדורה שהתווה ה' יתברך.

(רבי אברהם צבי מרגליות שליט"א - נאה דורש)

מטרת החלום - לתועלת יוסף ומשפחתו

"ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם וישיתוהו על ארץ מצרים" (לא, מג)

מסופר על רבי יושע בער מברסק זצ"ל, שפעם באו אליו כמה גבירים לדין תורה בנושא עסקי כלשהו. זה אומר בכה וזה אומר בכה. הדיבורים עלו לטונים גבוהים, צעקות, כמעט הגיעו להרמת יד. סקנדל של ממש.

פתאום מתפרצת אשה נסערת לבית הרב, יש לה שאלה דחופה מאוד, כמעט פיקוח נפש. היא חייבת לדבר עם הרב מיד. הרב שואל את המתדיינים האם הם מוכנים לוותר, לאפשר לאשה להשמיע דבריה. הגבירים שהיו סקרנים לשמוע את העניין הדחוף, הסכימו.

אומרת האשה לרב, אני מלאה חרדה. חלמתי בלילה שבני נעשה לא נורמלי. משוגע. אני מוטרדת, חייבת לעשות הטבת חלום או משהו כזה. אמר לה הרב: "אל דאגה, החלום הזה הוא רמז לכך שבנך יהיה עשיר".

נרגעה האשה ופניה לא היו לה עוד. לא רק שהחלום אינו רע, להיפך, זהו חלום המרמז טובות. יצאה מבית הרב מרוצה ושמחה משיצאה שאלו הגבירים את הרב, מהיכן לקח רעיון זה, שמי שחולם שהוא משוגע - יהיה עשיר. למיטב זיכרונו, בגמרא במסכת ברכות העוסקת באריכות ובהרחבה בענייני חלומות לא מצאנו דבר כזה. לא מיניה ולא מקצתיה.

אמר להם: "מכם למדתי. ראיתי לפני קבוצה של עשירים שנלחמים ביניהם כמו משוגעים, הבנתי ששגעון ועושר הולכים ביחד..."

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

בבא קמא דף מ"ב

מה בין עז פנים לבושת פנים?

גבי בושת

בתיים, ורבים מהם נאלצו לכופ ראשם ולסבול השפלות, ולכן יש להניח כי הבחור לא התחצף סתם, אלא היתה לו סיבה לכך. למרות זאת, לשמע הדברים מפי חתנו המשגיח, הזדעזע ה"חפץ-חיים" והורה להוציא את הבחור מן הישיבה. ואכן, תיכף ומיד נקרא הבחור ל"חפץ-חיים" שהורה לו לארוז את חפציו ולנסוע לביתו.

לאחר-מכן הביע המשגיח את תמיהתו בפני ה"חפץ-חיים" על התייחסותו המנוגדת לגבי שני המקרים, שבמקרה הראשון שבו היה מדובר בבחור שאינו מתפלל ואינו לומד כראוי, השאירו בישיבה, וכאן, כאשר מדובר בבחור נפלא - לא היסס ומיד שלחו לביתו.

ענה על כך ה"חפץ-חיים": אנא לא חילק ידענא ולא בילק ידענא, מתניתא במסכת כלה פ"ב ידענא: "אמר רבי יהודה, עז פנים לגיהנום, בושת פנים לגן עדן". עז-פנים לא ישוב בתשובה, בושת-פנים עוד יחזור בתשובה!...

(ר' אלה)

המשגיח הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל, סיפר לרבי שלום שבדרון, כי שמע מחתנו של ה"חפץ-חיים", שהיה משגיח הישיבה בראדין, כי פעם אחת נכנס לחותנו ושאל אותו כדת מה לעשות באחד הבחורים בישיבה, שזה זמן ניכר שאינו מתפלל ואינו לומד כראוי, האם להחזיקו או להוציאו?

תשובתו של ה"חפץ-חיים" היתה: לא נורא, אל דאגה. בחור זה עוד יהיה בעז"ה רב באיזו עיירה.

ור' אליהו סיים: אכן הכרתי אישית את אותו בחור שלימים הוכתר לרבנות בעיירה מסוימת והיה לתלמיד-חכם וירא-שמים. והנה, כנגד זה, שמע מהמשגיח דראדין עוד עובדה: פעם אחת הוא נכנס ל"חפץ-חיים" והתלונן על בחור מסוים בישיבה, שאמנם למד והתפלל היטב ושמר על סדרי הישיבה, אבל האשה האלמנה שבביתה התגורר באה והתלוננה כי הוא החציץ פנים כנגדה בצורה קשה. מן הסתם לא לחינם התחצף אותו בחור כלפי בעלת-הבית, שכן ידוע באילו תנאים דלים ומחפירים נאלצו אז בחורי הישיבות להתקיים, כשהם אכלו "ימים" ולנו אצל בעלי-

* תוכנית יומית מענייני דיומא
בהגשת הרב אברהם פוקס

* מידע כולל לנבחני דרשו על מועדי
המבחנים מסלולי הלימוד ועוד

* שיעורים על הדף היומי
הירושלמי בעברית ובאידיש

* שיעורי משנה ברורה לפי
סדר דף היומי בהלכה

* שיעורים על הדף היומי ועל כל
הש"ס ממבחר מגידי השיעורים

* שיעורים מבוארים בעיון לביאורי
תוס' על פי סדר הדף היומי

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

המברך בצוותא עם ילד כדי שיאמר אחריו - האם יצא בעצמו ידי חובת הברכה?

כן - אם אכל כדי שביעה, שחיובו מדאורייתא, עליו לברך שנית, כיון שמצוות צריכות כוונה, ולא יצא ידי חובה; ואם אכל פחות מכדי שביעה - שאז לדעת רוב הפוסקים חיובו בברכת המזון הוא מדרבנן - לא יברך שנית, משום שיש אומרים שמצוות דרבנן אינן צריכות כוונה.

[שו"ע קפו, ב, ומשנ"ב ד; בו"מ דרשו, 7 ו 9]

קטן חייב בברכת המזון מדרבנן, כדי לחנכו במצוה זו, ואף אם אכל רק כזית. וקטן שאכל 'כדי שביעה', ומסופק אם בירך, יש לחנכו לשוב ולברך, כדרך שגדול מברך במקרה של ספק כזה וגדול שאכל פת, ומברך ברכת המזון יחד עם קטן כדי שיאמר אחריו מילה במילה, יכוון במפורש לצאת ידי חובה גם לעצמו, או שיכוון במפורש שלא לצאת, ויברך אחר כך לעצמו. ואם לא עשה

האם גדול יוצא ידי חובתו בנוסח המקוצר של ברכת המזון המיועד לילדים?

שמזכירים בברכת 'מעין שלוש': "ורצה והחליצנו ביום השבת הזה", "וזכרנו לטובה ביום...", "ושמחנו ביום...". ולגדול, אסור לשנות מנוסח הברכה ולברך בנוסח המקוצר, אך בדיעבד, יצא ידי חובה. ואם בירך בנוסח המקוצר ללא חתימת הברכה, נחלקו הפוסקים אם יצא ידי חובה.

[שו"ע קפז, א, משנ"ב ג-ד, ושעה"צ ד, ו 1; בו"מ דרשו, 3 ו 7, וראה שם, 5]

כאמור, צריך לחנך את הקטן לברך ברכת המזון. וילד עד לגיל שמונה - עד שיגיע לברך את כל הברכות כתיקונן - ניתן לחנכו בנוסח מקוצר לכל ברכה, הכולל פתיחה בשם ובמלכות - "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם", תוכנה העיקרי של הברכה, וחתימה - "ברוך אתה ה'...". והפוסקים מציעים אפשרויות שונות לנוסח כזה ו'מעין המאורע' יזכיר הקטן בברכת 'בונה ירושלים', כדרך

אשה המסופקת אם בִּרְכָה ברכת המזון - האם חייבת לברך?

ואשה שאכלה כדי שביעה ומסופקת אם בירכה - נחלקו הפוסקים אם חייבת לברך. ויש שהורה, שאשה תברך במקרה של ספק, כדי שלא תבוא להקל ולחשוב שאינה חייבת בברכת המזון. ויש שכתב, שהרוצה לצאת מידי ספק, תשוב ותאכל פת ותברך, או תשמע ברכת המזון מאחר.

[שו"ע קפו, א, משנ"ב ב-ג, וביה"ל ד"ה אלא; בו"מ דרשו, 6]

נשים חייבות בברכת המזון, אך ספק אם הן חייבות מדאורייתא כאנשים, או רק מדרבנן, משום שבציווי על ברכת המזון נאמר: "וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ עַל הָאֲרֶז הַטֶּבֶה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ", והארץ לא ניתנה לנשים (אלא כשאין בנינים יורשים); וכהן ולוי, הגם שאין להם נחלה, יש להם 'ערי מגרש', ולכן חייבים בברכת המזון ככל ישראל. ולדעת ראשונים רבים, נשים חייבות מדאורייתא.

* השוטה יין בסעודת פת, יקפיד לברך ברכת המזון טרם שיהיה שְׁתוּי במידה כזו שאינו ראוי לדבר בפני המלך. ובדיעבד, רשאי לברך. ואם הוא שיכור פְּלוֹט, אין ברכתו ברכה.
* אסור מן התורה לברך ברכת המזון וכל ברכה שהיא, כאשר יש צואה בטווח של ארבע אמות מכל עבריו של המברך, או לנגד עיניו בטווח ראייתו. ואם לאחר שבירך גילה צואה בטווח של ארבע אמות ממקום עמידתו: במקום שהיה אמור להעלות בדעתו שיתכן כי יש בו צואה - צריך לשוב ולברך, כיון שפשע בכך שלא בדק; ובמקום שלא היה אמור להעלות בדעתו כי יש בו צואה - אינו צריך לשוב ולברך.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

נקית את הידים במים ובסבון ונותר צבע על היד - האם זו חציצה?

נחשב כחציצה לגביו; אך מי שאינו סייד, אם ידיו מלוכלכות בסייד שיש בו ממשות, דהיינו בעובי המורגש במישוש, הרי זו חציצה. ומי שידיה התלכלכו בדבר החוצץ שיש לו צבע, כגון סיד לבן, וניקה אותן היטב במים ובסבון, ונותר על היד רושם של צבע מהדבר החוצץ, ללא ממשות, אין זו חציצה.

[שו"ע קסא, א-ב, ומשנ"ב יב ר"ד; וראה שם, ז, וביה"ל ד"ה והיו; בו"מ דרשו, 24; וראה שם, 15]

דבר שהדרך להקפיד להסירו, נחשב כחציצה בנטילת ידים לסעודה, גם אם הוא מכסה רק את מיעוט מקום הנטילה שביד. ודבר שיש המקפידים להסירו, ויש שאינם מקפידים - לגבי המקפידים, נחשב הדבר כחציצה; ולגבי אלו שאינם מקפידים, אינו נחשב כחציצה אלא כשמכסה את רוב מקום הנטילה.

ולכן, לדוגמה, סייד שידיה מלוכלכות תדיר בסייד, אין הדבר

לפתוח את היום בטוב...

הצטרף אלינו וקבל את המייל היומי של 'דרשו'
'הפותח בכל יום' לתיבת המייל שלך

סיפורים • חיזוקים • הלכה יומית • כתבות וראיונות • פרשת שבוע

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה